

Rotterdam 3 november 1997.

Lieve Wena en Aadje,

zojuist haal ik jullie mooie kerstkaant-
verhuisbericht- Keizersgracht uit de bus. De eerste, en Aadje zou
Aadje niet zijn als daar ook niet een "diepe" gedachte opstond.
Al die mooi huizen gebouwd door de arbeiders uit te knijpen.
Een paar jaar geleden kreeg ik een Remonstrantse dominee op bezoek.
Ze verzamelde handtekeningen ter bevordering wereldwijd van Vrede,
Gerechtigheid en nog iets.
Of ik dat wilde tekenen.
Nee dus, want ik was tegen gerechtigheid.
Grote verbazing, hoe kan een mens tegen gerechtigheid zijn.
Nou, ik ben mijn leven lang gekoesterd, met een dak boven mijn hoofd,
warmte en zo als het kindergebedje zegt: melk en brood en een bedje
om in te slapen.
Als ik voor gerechtigheid ben, zou het nu de allerhoogste tijd zijn
dat ik in een slaapzak met vossen op een bank in het park werd ge-
legd en zes uitgeweken Ethiopiers in mijn heerlijke flat.
Ik pieker daar niet over.
Nee, zo moest ik dat niet opvatten, dat bedoelde Gerechtigheid niet.
Ja, in wezen natuurlijk wel en dat is het hypocriete van zo'n actie.
We willen wel een beetje gerechtigheid, maar dan alstjeblieft bij
de buurman.
Ik ben nu zo oud, ik kan en ik hoef de wereld niet meer te veranderen.
Daarom probeer ik dagelijks te genieten van ~~wan~~ deze ongerechtigheids-
wereld mij, armzalige aardworm, biedt.
Ik wens jullie goede feestdagen en een gezond, gelukkig nieuwjaar.

Tante Jean

Mr. A. Dirkzwael
Louise de Colignylaan 161
3062 H E ROTTERDAM

Januari 1980.

Lali Djiwoh

Deze nieuwjaarsbrief richt ik tot allen, die ons hun goede wensen voor dit nieuwbegonnen jaar hebben gezonden of toebedacht.

Volgens de Juliaanse tijdrekening begon ook op 1 januari 1979 weer een nieuw jaar en dat noemden wij toen vol verwachting "Het Nieuwe Jaar."

Omstreeks dien tijd ontvingen wij evenals thans van zeer veel "goede" en zelfs "beste" wensen voor het toen aanstaande jaar. Dat nieuwe jaar veranderde ongemerkt - want langzaam werd het later - in het oude jaar en thans leven wij in 1980.

Maar wat ons in alle goede en beste wensen dan nog kon worden toegewenst werd niet medegedeeld. Dat was ook niet zo gemakkelijk. Want op den leeftijd dien wij langzamerhand hebben bereikt valt er niets meer te wensen dan één onuitsprekbare wens voor het naderende einde.

Volgens de oude Romeinen was hij, die niets meer te wensen had, gelukkig en het is dit stadium dat ik nu langzamerhand heb bereikt op mijn 91 ste levensjaar.

Iedere lezer van deze mijne jaarbrief zal zich afvragen wat de betekenis is van de woorden, die aan het hoofd van deze brief staan. Op die vraag kan ik geen antwoord geven, want de diepere betekenis ervan heb ik nooit kunnen doorgronden, hoewel de inhoud ervan mij heeft geboeid vanaf het ogenblik dat ik ze las.

Lali djiwoh, letterlijk vertaald "vergeet uw ziel.". Deze twee woorden in de zo fraai klinkende, sonore, Javaanse taal, las ik in 1915 op de overnachtingspondok, de berghut, aan de voet van het Ardjoena-Welirangebergte op Oost-Java.

Ik overnachtte daar en in het holst van de nacht besteeg ik met één van mijn vrienden de vulkaan. Ruim een uur voor zonsopgang waren wij boven en bij het opgaan van de zon zagen wij de slagschaduw van de toppen van het dubbelgebergte op het wolkendek ver beneden ons, dat zich over het dal uitstrekte.

Lali djiwo: vergeet Uw ziel. Hoe kan dat?

{ Vergeten is een macht, een in ons werkende kracht, onafhankelijk en vaak tegen onze wil ingaande. In ieders leven zijn gebeurtenissen voorgekomen, waarbij men achteraf beschouwd onjuist heeft gehandeld. Zulke gebeurtenissen, zulke feiten blijven steeds in ons geheugen gegrift, hoe gaarne wij ze ook zouden willen vergeten.

Anderszijds zijn er feiten uit ons geheugen verdwenen, feiten waarvan anderen wellicht denken dat het onbegrijpelijk is, dat die in ons leven geen rol meer spelen, doch wij vergaten ze.

Lali djiwoh, het leven, mijn leven ging door. Vele jaren heeft de diepere inhoud van deze woorden mij tot nadenken gestemd. Wat betekenen die woorden? Ik weet het niet. Zal ik het ooit weten?

Bij de jaarwisseling komt bij iedereen de neiging op zich rekenschap te geven van wat hetgeen in dat jaar is geschied.